

פרשת בהר בחוקותי – שבת קודש

(טו) ואם | משדה אחוזתו יקדיש איש ליהוה והיה ערפך לפי זרעו זרע חמר שערים בחמשים שקל כסף:

פס"א ▶ והיה ערפך לפי זרעו: ולא כפי שויה, אחת שדה טובה ואחת שדה רעה, פדיון הקדשן שוה בית כור שעורים בחמשים שקלים, כך גזרת הכתוב, והוא שבא לגאולה בתחלת היובל, ואם בא לגאולה באמצעו, נותן לפי החשבון: סלע ופונדיון לשנה; לפי שאינה הקדש אלא למגין שני היובל, שאם נגאלה הרי טוב, ואם לאו, הגזבר מוכרה בדמים הללו לאחר, ועמדת ביד הלוקח עד היובל, כשאר כל השדות המכורות, וכשהיא יוצאה מידו, חוזרת לכהנים של אותו משמר שהיובל פוגע בו, ומתחלקת ביניהם, זהו המשפט האמור במקדיש שדה. ועכשו, אפרשנו על סדר המקראות:

(יז) אם משנת היובל יקדיש שדהו בערפך יקים:

פס"ב ▶ אם משנת היובל יקדיש וגו': אם משעברה שנת היובל מיד, הקדישה, ובא זה לגאולה מיד. כערפך יקים: כערך הזה, האמור, יהיה, חמשים כסף יתן:

(יח) ואם-אחר היבל יקדיש שדהו וחשב-לו הבזון את-הכסף על-פי השנים הנותרת עד שנת היבל ונגרע מערפך:

פס"ג ▶ ואם-אחר היבל יקדיש: וכן אם הקדישה משנת היובל ונשתתה ביד גזבר, ובא זה לגאולה אחר היובל. וחשב-לו הכזון את-הכסף על-פי השנים הנותרת: כפי חשבון, כיצד? הרי קצב דמיה של ארבעים ותשע שנים חמשים שקל, הרי שקל לכל שנה, ושקל יתר על כלן; והשקל ארבעים ושמונה פונדיון – הרי סלע ופונדיון לשנה, אלא שחסר פונדיון אחד לכלן. ואמרו רבותינו שאותו פונדיון – קלבון לפרוטרוט, והבא לגאל, יתן סלע ופונדיון לכל שנה לשנים הנותרות עד שנת היובל. ונגרע מערפך: מגין השנים שמשנת היובל עד שנת הפדיון:

(יט) ואם-גאל יגאל את-השדה המקדיש אותו ויסף חמשיית כסף-ערפך עליו וקם לו:

פס"ד ▶ ואם-גאל יגאל: המקדיש אותו, יוסיף חמש על הקצבה הזאת:

(כ) ואם-לא יגאל את-השדה ואם-מכר את-השדה לאיש אחר לא יגאל עוד:

פס"ה ▶ ואם-לא יגאל את-השדה: המקדיש. ואם-מכר: הגזבר. את-השדה לאיש אחר לא יגאל עוד: לשוב ביד המקדיש:

(כא) והיה השדה בצאתו ביבל קדש ליהוה בשדה החרם לבזון תהיה אחוזתו:

פס"ו ▶ והיה השדה בצאתו ביבל: מיד הלוקחו מן הגזבר, כדרך שאר שדות היוצאים מיד לוקחיהם ביובל. קדש לה: לא ששוב להקדש בדק הבית, ליד הגזבר, אלא כשדה החרם הנתון לכהנים, שנאמר (במדבר יח, יד): "כל חרם בישראל לך יהיה", אף זו תתחלק לכהנים של אותו משמר, שיום הכפורים של יובל פוגע בו:

(כב) ואם את-שדה מקנתו יאשר לא משדה אחוזתו יקדיש ליהוה:

פס"ז ▶ ואם את-שדה מקנתו וגו': חלוק יש בין שדה מקנה לשדה אחזה, ששדה מקנה לא תתחלק לכהנים ביובל, לפי שאינו יכול להקדישה, אלא עד היובל, שהרי ביובל היתה עתידה לצאת מידו ולשוב לבעלים, לפיכך אם בא לגאולה, יגאל בדמים הללו הקצובים לשדה אחזה. ואם לא יגאל וימכרנה הגזבר לאחר, או אם לא יגאל הוא בשנת היובל "ישוב השדה לאשר קנהו מאתו" – אותו שהקדישה. ופן תאמר: "לאשר קנהו", הלוקח הזה האחרון מאתו, והו הגזבר! לך הצרך לומר: "לאשר-לו אחזת הארץ", מירשת אבות, וזהו בעלים הראשונים שמכירה למקדיש:

(כג) וחשב-לו הבזון את מכסת הערפך עד שנת היבל ונתן את-הערפך ביום ההוא קדש ליהוה:

(כד) בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו לאשר-לו אחזת הארץ:

(כה) וכל-ערפך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה יהיה השקל:

פס"ח ▶ וכל-ערפך יהיה בשקל הקדש: כל ערפך שכתוב בו 'שקלים', יהיה בשקל הקדש. עשרים גרה: עשרים מעות, כך היו מתחלה ולאחר מכאן הוסיפו שתות, ואמרו רבותינו: שש מעה כסף דינר, עשרים וארבע מעות לסלע:

(כו) אך-בכור אשר-יבכר ליהוה בבחמה לא-יקדיש איש אתו אם-שור אם-שה ליהוה הוא:

פס"ט ▶ לא-יקדיש איש אתו: לשם קרבן אחר לפי שאינו שלו.

(כז) ואם בבהמה הטמאה ופדה בערפך ויסף חמשתו עליו ואם-לא יגאל ונמכר בערפך:

פס"י ▶ ואם בבהמה הטמאה: אין המקרא הזה מוסב על הבכור, שאין לומר בבכור בהמה טמאה "ופדה בערפך", וחמור אין זה, שהרי אין פדיון פטר חמור אלא טלה, והוא מתנה לכהן ואינו להקדש, אלא הכתוב מוסב על ההקדש, שהכתוב שלמעלה דבר בפדיון בהמה טהורה שהוממה, וכאן דבר במקדיש בהמה טמאה לבדק הבית. ופדה בערפך: כפי מה שיעריכנה הכהן. ואם לא יגאל: על-ידי בעלים (כ"ח): ונמכר בערפך: לאחרים:

(כח) אך-כל-חרם אשר יחרם איש ליהוה מבל-אשר-לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו לא ימכר ולא יגאל כל-חרם קדש-קדשים הוא ליהוה:

פס"י ▶ אך כל-חרם וגו': (תורת כהנים): נחלקו רבותינו בדבר. יש אומרים: 'סתם חרמים להקדש', ומה אני מקים (במדבר יח, יד): "כל חרם בישראל לך יהיה"? בחרמי כהנים, שפרש ואמר: "הרי זה חרם לכהן!" ויש שאמרו: 'סתם חרמים לכהנים'. לא ימכר ולא יגאל: אלא ינתן לכהן. לדברי האומר: 'סתם חרמים' מפרש מקרא זה בסתם חרמים; והאומר: 'סתם חרמים לבדק הבית', מפרש מקרא זה בחרמי כהנים (ערכין כט), שהכל מודים שחרמי כהנים אין להם פדיון, עד שיבאו ליד כהן, וחרמי גבה נפדים. כל-חרם קדש-קדשים הוא: האומר: 'סתם חרמים לבדק הבית', מביא ראיה מכאן; והאומר: 'סתם חרמים לכהנים', מפרש "כל חרם קדש-קדשים הוא לה". ללמד, שחרמי כהנים חלים על קדשי קדשים ועל קדשים קלים ונותן לכהן. כמו ששינונו במסכת ערכין: 'אם נדר, נותן דמיהם, ואם נדבה, נותן את טובתה'. מאדם: (ערכין כט) כגון שהחרים עבדיו ושפחותיו הכנענים:

(כט) כל-חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת:

פס"י ▶ כל-חרם אשר יחרם וגו': (פ"ח) היוצא להרג, ואמר אחד: 'ערפו עלי! לא אמר כלום. מות יומת: הרי הולך למות, לפיכך לא יפדה, אין לו לא דמים ולא ערך:

(ל) וכל-מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ ליהוה הוא קדש ליהוה:

פס"א ▶ וכל-מעשר הארץ: במעשר שני הכתוב מדבר. מזרע הארץ: דגומפרי העץ: תירוש ויצהר. לה' הוא: קנאו השם, ומשלחנו צוה לך לעלות ולאכל בירושלים, כמו שנאמר (דברים יד, כג): "ואכלת לפני ה' אלהיך וגו' מעשר דגגך תירשך וגו'":

(לא) ואם-גאל יגאל איש ממעשרו חמשתו יסף עליו:

פס"ב ▶ ממעשרו: ולא ממעשר חברו: הפודה מעשר של חברו, אין מוסיף חמש. ומה היא גאלתו? ופדנו, כדי להתירו באכילה בכל מקום, והמעות יעלה ויאכל בירושלים, כמו שנאמר (דברים יד, כה): "ונתת בפסחך וגו'":

(לב) וכל-מעשר בקר וצאן כל אשר-עבר תחת השבט העשירי יהיה-קדש ליהוה:

פס"ג ▶ תחת השבט: כשבא לעשרן, מוציאן בפתח זה אחר זה, והעשירי מכה בשבט צבוע בסיקרא להיות נכר שהוא מעשר, כן עושה לטלאים ועגלים של כל שנה ושנה. יהיה קדש: לקרב למזבח דמו ואמוריו, והבשר נאכל לבעלים, שהרי לא נמנה עם שאר מתנות כהנה, ולא מצינו שיהא נתון בשור לכהנים:

(לג) לא יבקר בין-טוב לרע ולא ימירנו ואם-המר ימירנו והיה-הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל:

פס"ד ▶ לא יבקר וגו': לפי שנאמר (שם, כג): "וכל מבחר נדריכם", יכול, יהא בורר ומוציא את היפה? תלמוד לומר: "לא יבקר בין-טוב לרע", בין תם בין בעל מום חלה עליו קדשה; ולא שיקרב בעל מום, אלא יאכל בתורת מעשר ואסור לגזז ולעבד:

(לד) אלה המצות אשר צוה יהוה את-משה אל-בני ישראל בהר סיני:

לד אליו פקודיא, דפקיד יי ית משה לות בני ישראל: בטורא, דסיני.

טז ואם מחקל אחסנתיה, יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסניה, לפם זרעיה: בית זרע כור סערינ, בחמשינ מחקל יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסניה, כפרסניה, יקום.

יז ואם פתר יובילא, יקדיש חקליה ויחשיב ליה כהנא ית כספא על פם שניא דאשתארא, עד שתא דיובילא; ויתמנע, מפרסניה.

יח ואם מפרק יפרוק ית חקלא, דאקדיש יתיה: ויוסיף חמש כסף פרסניה, עלוהי ויקום ליה.

יט ואם לא יפרוק ית חקלא, ואם זבין ית חקלא לגבר אחרן לא יתפריק, עוד.

כ ואם לא יפרוק ית חקלא, ואם זבין ית חקלא לגבר אחרן לא יתפריק, עוד.

כא ויהי חקלא במפקיה ביובילא, קדשא קדם יי כחקל חרמא: לכהנא, תהי אחסנתיה.

כב ואם ית חקל זבינוהי, דלא מחקל אחסנתיה יקדיש, קדם יי.

כג ויחשיב ליה כהנא, ית נסיב פרסניה, עד, שתא דיובילא; ויתין ית פרסניה ביומא ההוא, קדשא קדם יי.

כד בשתא דיובילא יתוב חקלא, לדוכניה מניה לדיליה, אחסנת ארעא.

כה וכל פרסניה יהי, בסלעי קדשא: עסרינ מעין, יהי סלעא.

כו ברם בכרא דיתבכר קדם יי, בבצירא לא יקדיש גבר, יתיה: אם תור אם אמר, דיי הוא.

כז ואם בבצירא מסאבא ויפרוק בפרסניה, ויוסיף חמשיה עלוהי; ואם לא יתפריק, ויזדבן בפרסניה.

כח ברם כל חרמא דיתחרם גבר קדם יי מפל דליה, מאנשא ובצירא ומחקל אחסנתיה לא יזדבן, ולא יתפריק: כל חרמא, קדש קדשין

כט כל חרמא, דיתחרם מן אנשא לא יתפריק: אתקטלא, יתקטיל.

ל וכל מעסר תורין ועז, כל דיעבר תחות חטרא עסרעה, יהי קדשא לא יתפריק.

לב וכל מעסר תורין ועז, כל דיעבר תחות חטרא עסרעה, יהי קדשא לא יתפריק.

לד אליו פקודיא, דפקיד יי ית משה לות בני ישראל: בטורא, דסיני.

לז לא יבקר בין טוב לביש, ולא יחלפניה; ואם חלפא יחלפניה, ויהי הוא וחלופיה יהי קדשא לא יתפריק.

לח אלה המצות אשר צוה יהוה את-משה אל-בני ישראל בהר סיני:

לח אלה המצות אשר צוה יהוה את-משה אל-בני ישראל בהר סיני: